

ELINTARVIKKEIDEN JA MAATALOUDEN KASVIGEEENIVAROJA KOSKEVA KANSAINVÄLINEN SOPIMUS¹

JOHDANTO

Sopimuspuolet, jotka

ovat vakuuttuneita elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen erikoisluonteesta sekä niiden erityisominaisuuksista ja -ongelmista, jotka edellyttävät erityisratkaisuja,

ovat huolestuneita näiden varojen jatkuvasta köyhtymisestä,

tiedostavat, että kaikki maat ovat huolissaan elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroista, sillä ne ovat erittäin riippuvaisia muualta tulevista elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroista,

tiedostavat, että elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen suojeleminen, kartoittaminen, kerääminen, kuvaaminen, arviointi ja dokumentointi ovat keskeinen edellytys maailman elintarviketurvaa koskevan Rooman julistuksen ja maailman ravintotilannetta käsitelleen huippukokouksen hyväksymän ohjelman tavoitteiden saavuttamiselle ja maatalouden kehittämiseksi kestäväällä tavalla nykyisiä ja tulevia sukupolvia varten ja että on pikaisesti vahvistettava kehitysmaiden ja siirtomaiden valmiuksia näihin toimiin,

toteavat, että elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen suojeleminen ja kestävä käyttöä koskeva maailman kasvigeenivaraohjelma (Global Plan of Action, GPA) on kansainvälisesti hyväksytty viitekehys tällaisille toimille,

tiedostavat lisäksi, että elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarat ovat raaka-aine, jota ilman viljelykasvien perintöaineen parantaminen joko maanviljelijöiden valintojen kautta tai perinteisten kasvinjalostusmenetelmien tai modernin biotekniikan avulla ei ole mahdollista, ja että niillä on ratkaiseva merkitys sopeuduttaessa ympäristön ennalta arvaamattomiin muutoksiin ja ihmisten uusiin tarpeisiin,

vahvistavat, että perustan viljelijöiden oikeuksille muodostavat maailman kaikkien alueiden, erityisesti kasvigeenivarojen alkuperä- ja monimuotoisuusalueiden viljelijöiden aiemmat, nykyiset ja tulevat toimet kasvigeenivarojen suojelemiseksi, parantamiseksi ja käyttöön saattamiseksi,

vahvistavat myös, että tässä sopimuksessa tunnustetut oikeudet säilyttää, käyttää, vaihtaa ja myydä tilan omaa siementä ja muuta lisäysaineistoa sekä osallistua elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen käyttöä koskevaan päätöksentekoon ja niiden käytöstä koituvien hyötyjen oikeudenmukaiseen ja tasapuoliseen jakamiseen ovat viljelijöiden oikeuksien toteutumisen ja kansallisen ja kansainvälisen edistämisen kannalta olennaisia,

¹ Unofficial translation kindly offered by the European Commission.

Please note that pursuant to Article 35 of the Treaty, only the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts of the Treaty are authentic. Certified true copies of the Treaty in the above-mentioned languages can be requested to the Director-General of the Food and Agriculture Organization of the United Nations in his capacity as depositary of the Treaty under Article 34 thereto.

katsovat, että tämän sopimuksen ja muiden sen kannalta merkityksellisten sopimusten olisi täydennettävä toisiaan siten, että ne yhdessä edistävät kestävästä maataloudesta ja elintarviketurvaa,

vahvistavat, että tämän sopimuksen määräyksiä ei pidä tulkita siten, että ne vaikuttavat mitenkään muista kansainvälisistä sopimuksista johtuviin sopimuspuolten oikeuksiin ja velvoitteisiin,

toteavat, että edellä olevalla kappaleella ei ole tarkoitus luoda hierarkiaa tämän sopimuksen ja muiden kansainvälisten sopimusten välille,

tiedostavat, että elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen hallintaa koskevat kysymykset liittyvät sekä maatalouden, ympäristön että kaupan alaan, ja ovat vakuuttuneita siitä, että näiden alojen välillä olisi oltava synergiaa,

tiedostavat olevansa vastuussa menneille ja tuleville sukupolville elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen monimuotoisuuden säilymisestä maailmassa,

katsovat, että vaikka valtioilla on täysivaltaiset oikeudet elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroihinsa, ne voivat hyötyä vastavuoroisesti sellaisen tehokkaan monenvälisen järjestelmän perustamisesta, joka helpottaa sovittujen kasvigeenivarojen saatavuutta sekä kasvigeenivarojen käytöstä koituvien hyötyjen oikeudenmukaista ja tasapuolista jakamista, ja

haluavat tehdä kansainvälisen sopimuksen Yhdistyneiden Kansakuntien elintarvike- ja maatalousjärjestön, jäljempänä FAO, puitteissa FAO:n perussäännön XIV artiklan mukaisesti,

ovat sopineet seuraavasta:

I OSA – JOHDANTO

1 artikla – Tavoitteet

- 1.1 Tämän sopimuksen tavoitteena on elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen suojeleminen ja kestävä käyttö sekä niiden käytöstä koituvien hyötyjen oikeudenmukainen ja tasapuolinen jako sopusoinnussa biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen kanssa kestävästä maataloudesta ja elintarviketurvan saavuttamiseksi.
- 1.2 Nämä tavoitteet saavutetaan kytkemällä tämä sopimus kiinteästi YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestöön sekä biologista monimuotoisuutta koskevaan yleissopimukseen.

2 artikla – Määritelmät

Jäljempänä olevilla käsitteillä on tässä sopimuksessa tässä artiklassa määritelty merkitys. Määritelmät eivät kata hyödykkeillä käytävää kansainvälistä kauppaa;

"*in situ* -suojeleminen" tarkoitetaan ekosysteemien ja luontaisten elinympäristöjen suojeleminen sekä lajien elinkykyisten populaatioiden säilyttämistä ja elvyttämistä niiden luonnollisessa ympäristössä ja viljelykasvilajien osalta siinä ympäristössä, jossa ne ovat kehittäneet erityisominaisuutensa,

"*ex situ* -suojeleminen" tarkoitetaan elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen suojeleminen muussa kuin niiden luonnollisessa ympäristössä,

"elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroilla" tarkoitetaan kasviperäistä geneettistä materiaalia, joka on tai saattaa olla elintarvikkeiden ja maatalouden kannalta arvokasta,

"geneettisellä materiaalilla" tarkoitetaan kasviperäistä ainesta, myös kasvullista lisäys- ja monistusaineistoa, joka sisältää toiminnallisia perintötekijöitä,

"lajikkeella" tarkoitetaan yhteen ainoaan alimpaan tunnettuun kasvitieteelliseen taksoniin kuuluvaa kasviryhmää, joka voidaan määritellä erityis- ja muiden geneettisten ominaisuuksiensa toistettavan ilmenemisen perusteella,

"*ex situ* -kokoelmalla" tarkoitetaan kokoelmaa, jossa elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja säilytetään muussa kuin luontaisessa elinympäristössään,

"alkuperäkeskuksella" tarkoitetaan maantieteellistä aluetta, jossa viljelty tai luonnonvarainen kasvilaji on ensi kerran kehittänyt erityisominaisuutensa,

"viljelykasvien monimuotoisuuskeskuksella" tarkoitetaan maantieteellistä aluetta, jolla *in situ* -olosuhteissa kasvavien viljelylajien geneettinen monimuotoisuus on runsasta.

3 artikla – Soveltamisala

Tämä sopimus koskee elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja.

II OSA – YLEISET MÄÄRÄYKSET

4 artikla – Yleiset velvoitteet

Kukin sopimuspuoli varmistaa, että sen lait, määräykset ja menettelyt ovat tämän sopimuksen velvoitteiden mukaisia.

5 artikla – Elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen suojeleminen, kartoitus, kerääminen, kuvaaminen, arviointi ja dokumentointi

5.1 Kukin sopimuspuoli edistää kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti ja tarvittaessa yhteistyössä muiden sopimuspuolten kanssa yhtenäistä lähestymistapaa elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen kartoittamisessa, suojelemissa ja kestävässä käytössä sekä erityisesti ja soveltuvin osin:

- a) kartoittaa ja inventoi elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarat ottaen huomioon nykyisiin populaatioihin sisältyvän muuntelun määrän, mukaan lukien mahdollisesti hyödylliset kasvigeenivarat, sekä arvioi mahdollisuuksien mukaan niihin kohdistuvat uhat;
- b) edistää elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen keräämistä sekä uhanalaisiin tai mahdollisesti hyödyllisiin kasvigeenivariihin liittyvän oleellisen tiedon keräämistä;
- c) kannustaa tai tukee silloin kun perusteltua maanviljelijöiden ja paikallisten yhteisöjen toimia omien elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojensa ylläpitämiseksi ja suojelemiseksi tilalla;
- d) edistää viljelykasvilajien villien sukulaislajien ja luonnonvaraisten lajien *in situ* -suojelemaa elintarviketuotantoa varten myös suojelualueilla tukemalla muun muassa alkuperäiskansojen ja paikallisten yhteisöjen toimia;

- e) toimii yhteistyössä edistääkseen sellaisen tehokkaan ja kestävä *ex situ* -suojelujärjestelmän kehittämistä, jossa otetaan asianmukaisesti huomioon riittävän dokumentoinnin, kuvaamisen, ennallistamisen ja arvioinnin tarve, sekä edistää tässä tarvittavan teknologian kehittämistä ja siirtoa elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen kestävä käytön parantamiseksi; sekä
- f) valvoo elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarakoelmien elinvoimaisuuden sekä niihin sisältyvän muuntelun määrän ja perimän alkuperäisenä säilymistä.

5.2 Sopimuspuolet toteuttavat tarvittaessa toimenpiteitä elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja uhkaavien vaarojen vähentämiseksi tai, jos mahdollista, niiden poistamiseksi.

6 artikla – Kasvigeenivarojen kestävä käyttö

6.1 Sopimuspuolet laativat ja soveltavat tarkoituksenmukaisia toimintalinjoja ja oikeudellisia ohjauskeinoja, jotka edistävät elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen kestävä käyttöä.

6.2 Elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen kestävä käyttö voi sisältää seuraavia toimenpiteitä:

- a) sellaisen oikeudenmukaisen maatalouspolitiikan noudattaminen, joka soveltuvin osin edistää maatalouden biologisen monimuotoisuuden ja muiden luonnonvarojen kestävä käyttöä suosivien erilaisten viljelymenetelmien kehittämistä ja ylläpitoa;
- b) sellaisen tutkimuksen tehostaminen, joka lisää ja säilyttää biologista monimuotoisuutta maksimoimalla lajien sisäistä ja lajien välistä muuntelua viljelijöiden hyödyksi, erityisesti niiden viljelijöiden hyödyksi, jotka kehittävät ja käyttävät omia lajikkeitaan ja noudattavat ekologisia periaatteita maaperän hedelmällisyyden ylläpidossa sekä tautien, rikkakasvien ja tuholaisien torjunnassa;
- c) sellaisten kasvinjalostustoimenpiteiden tarkoituksenmukainen edistäminen, jotka yhdessä viljelijöiden osallistumisen kanssa, erityisesti kehitysmaissa, parantavat valmiutta kehittää erilaisiin sosiaalisiin, taloudellisiin ja ekologisiin olosuhteisiin, muun muassa reuna-alueille sopeutuvia lajikkeita;
- d) viljelykasvien geeniperustan laajentaminen ja maanviljelijöiden käytettävissä olevan geneettisen materiaalin monimuotoisuuden lisääminen;
- e) paikallisten tai paikallisiin olosuhteisiin sopeutuneiden viljelykasvien, lajikkeiden ja vähän käytettyjen lajien käytön lisäämisen edistäminen tarpeen mukaan;

- f) viljelykasvilajien ja -lajikkeiden ja lajien monimuotoisuuden laajemman hyödyntämisen tarkoituksenmukainen tukeminen tilalla tapahtuvassa viljelykasvien ylläpidossa, suojelussa ja kestävässä käytössä ja vahvojen yhteyksien luominen kasvinjalostukseen ja maatalouden kehittämiseen viljelykasvien haavoittuvuuden ja geneettisen köyhtymisen vähentämiseksi sekä kestävä kehityksen mukaisen elintarviketuotannon lisääminen maailmanlaajuisesti; sekä
- g) jalostusstrategioiden sekä lajikkeiden markkinoille laskemista ja siemenkauppaa koskevien säädösten tarkastelu ja tarvittaessa tarkistaminen.

7 artikla – Kansalliset sitoumukset ja kansainvälinen yhteistyö

7.1 Kukin sopimuspuoli sisällyttää soveltuvin osin maataloutta ja maaseudun kehittämistä koskeviin toimintalinjoihinsa ja ohjelmiinsa 5 ja 6 artiklassa tarkoitetut toimet ja toimii yhteistyössä muiden sopimuspuolten kanssa joko suoraan tai FAO:n ja muiden toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen välityksellä elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen suojelun ja kestävä käytön alalla.

7.2 Kansainvälisen yhteistyön tavoitteena on erityisesti:

- a) luoda tai vahvistaa kehitysmaiden ja siirtymätalousmaiden valmiuksia suojella ja käyttää kestävästi elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja;
- b) tehostaa kansainvälisiä toimia, joiden tarkoituksena on edistää suojelua, arviointia, dokumentointia, perimän kehittämistä, kasvinjalostusta, siementen lisäystä sekä IV osan mukaisesti elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen ja niihin liittyvän tiedon ja teknologian jakamista, saatavuutta ja vaihtoa;
- c) ylläpitää ja lujittaa V osassa tarkoitettuja hallinnollisia järjestelyjä; sekä
- d) panna täytäntöön 18 artiklan mukainen rahoitussuunnitelma.

8 artikla – Tekninen apu

Sopimuspuolet sopivat edistävänsä teknisen avun antamista erityisesti niille sopimuspuolille, jotka ovat kehitysmaita tai siirtymätalousmaita, joko kahdenvälisesti tai soveltuvien kansainvälisten järjestöjen välityksellä tämän sopimuksen täytäntöönpanon helpottamiseksi.

III OSA – VILJELIJÖIDEN OIKEUDET

9 artikla – Viljelijöiden oikeudet

9.1 Sopimuspuolet ovat tietoisia siitä suunnattomasta työstä, jonka alkuperäiskansat ja paikalliset yhteisöt sekä viljelijät kaikkialla maailmassa, erityisesti alueilla, joilla sijaitsee viljelykasvien alkuperä- ja monimuotoisuuskeskuksia, ovat tehneet ja tekevät nyt ja vastaisuudessa koko maailman elintarvike- ja maataloustuotannon perustan muodostavien kasvigeenivarojen suojelemiseksi ja hyödyntämiseksi.

- 9.2 Sopimuspuolet sopivat, että elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja koskevien maanviljelijöiden oikeuksien toteuttaminen kuuluu kansallisille hallituksille. Kunkin sopimuspuolen olisi tarpeidensa ja painopistealueidensa mukaan soveltuvin osin ja kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti toteutettava toimenpiteitä maanviljelijöiden oikeuksien suojaamiseksi ja edistämiseksi. Näitä toimenpiteitä ovat muun muassa:
- a) elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen kannalta merkityksellisen perinteisen tiedon suojaaminen;
 - b) oikeus osallistua tasapuolisesti elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen käytöstä koituvien hyötyjen jakamiseen; sekä
 - c) oikeus osallistua elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen suojelua ja kestäväää käyttöä koskevaan kansalliseen päätöksentekoon.
- 9.3 Tämän artiklan ei tulkita rajoittavan viljelijöiden oikeuksia säilyttää, käyttää, vaihtaa ja myydä tilan omaa siementä tai lisäysaineistoa kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja soveltuvin osin.

IV OSA – SAATAVUUTTA JA HYÖTYJEN JAKAMISTA KOSKEVA MONENVÄLINEN JÄRJESTELMÄ

10 artikla – Saatavuutta ja hyötyjen jakamista koskeva monenvälinen järjestelmä

- 10.1 Sopimuspuolet hyväksyvät keskinäisissä suhteissaan valtioiden täysivaltaiset oikeudet niiden omiin elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroihin ja sen, että näiden varojen saatavuutta koskeva päätäntävalta on kansallisilla hallituksilla ja että niihin sovelletaan kansallista lainsäädäntöä.
- 10.2 Täysivaltaisia oikeuksia käyttäen sopimuspuolet sopivat perustavansa tehokkaan, toimivan ja avoimen monenvälisen järjestelmän helpottamaan sekä elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen saatavuutta että niiden käytöstä koituvien hyötyjen oikeudenmukaista ja tasapuolista jakoa, tavoitteena vastavuoroinen täydentävyys ja vahvistaminen.

11 artikla – Monenvälisen järjestelmän soveltamisala

- 11.1 Tämän sopimuksen 1 artiklan mukaisen, elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen suojelua ja kestäväää käyttöä ja näiden varojen käytöstä koituvien hyötyjen oikeudenmukaista ja tasapuolista jakamista koskevan tavoitteen saavuttamiseksi monenvälistä järjestelmää sovelletaan elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroihin, jotka on mainittu elintarviketurvaan ja keskinäiseen riippuvuuteen perustuvassa liitteessä I.
- 11.2 Tämän sopimuksen 11 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua monenvälistä järjestelmää sovelletaan kaikkiin liitteessä I mainittuihin elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroihin, joita sopimuspuolet hallinnoivat ja valvovat ja jotka ovat julkisessa omistuksessa. Jotta järjestelmä olisi mahdollisimman kattava, sopimuspuolet kehottavat kaikkia muita liitteessä I mainittujen elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen haltijoita sisällyttämään nämä geenivarat monenväliseen järjestelmään.

- 11.3 Sopimuspuolet sopivat lisäksi toteuttavansa tarkoituksenmukaisia toimenpiteitä kannustaakseen toimivaltansa piiriin kuuluvia luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä, jotka ovat liitteessä I mainittujen elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen haltijoita, sisällyttämään tällaiset geenivarat monenväliseen järjestelmään.
- 11.4 Kahden vuoden kuluessa sopimuksen voimaantulosta hallintoneuvosto arvioi, miten 11 artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen sisällyttäminen monenväliseen järjestelmään on edistynyt. Tämän arvioinnin jälkeen hallintoneuvosto päättää, jatketaanko saatavuuden helpottamista sellaisten 11 artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden osalta, jotka eivät ole sisällyttäneet kyseisiä elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojaan monenväliseen järjestelmään, vai toteuttaako se muita tarkoituksenmukaisiksi katsomiaan toimenpiteitä.
- 11.5 Monenvälistä järjestelmää sovelletaan 15 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti myös sellaisiin liitteessä I mainittuihin elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarioihin, joita säilytetään kansainvälisen maataloustutkimuksen neuvostantavan ryhmän (CGIAR) kansainvälisten maataloustutkimuskeskusten *ex situ*-kokoelmissa, sekä 15 artiklan 5 kohdan mukaisesti muissa kansainvälisissä laitoksissa säilytettäviin varoihin.

12 artikla – Elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen saatavuuden helpottaminen monenvälisessä järjestelmässä

- 12.1 Sopimuspuolet sopivat, että elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen saatavuuden helpottaminen 11 artiklassa määritellyssä monenvälisessä järjestelmässä toteutetaan tämän sopimuksen määräysten mukaisesti.
- 12.2 Sopimuspuolet sopivat toteuttavansa lainsäädännöllisiä tai muita tarkoituksenmukaisia toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen saatavuuden turvaamiseksi muille sopimuspuolille monenvälisestä järjestelmästä. Tämän mukaisesti helpotettu saatavuus myönnetään myös kaikkien sopimuspuolten toimivallan piiriin kuuluville luonnollisille henkilöille tai oikeushenkilöille 11 artiklan 4 kohdan määräykset huomioon ottaen.
- 12.3 Helpotettu saatavuus myönnetään seuraavin edellytyksin:
- Elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen saatavuutta helpotetaan vain elintarvikkeiden ja maatalouden alan tutkimusta, jalostusta ja koulutusta koskevia säilytys- ja käyttötarkoituksia varten edellyttäen, että varoja ei käytetä kemian tai lääketieteellisyydessä ja/tai muussa teollisuudessa, joka ei liity elintarvikkeisiin tai rehuihin. Jos kyseessä ovat useita tarkoituksia varten viljellyt kasvit (elintarvike- ja muu käyttö), niiden merkitys elintarviketurvan kannalta ratkaisee, sisällytetäänkö ne monenväliseen järjestelmään ja helpotetun saatavuuden piiriin.
 - Saatavuus myönnetään nopeasti ilman tarvetta jäljittää yksittäisiä vastaanotettuja eriä ja vastikkeetta tai enintään sellaista maksua vastaan, joka vastaa aiheutuneita vähimmäiskuluja.
 - Elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen ohella pidetään saatavilla kaikki niihin liittyvät, käytettävissä olevat tunnistetiedot ja, jollei

sovellettavasta lainsäädännöstä muuta johdu, kaikki muut niistä saatavissa olevat julkiset, kuvaavat tiedot.

- d) Vastaanottajan ei tule vaatia monenvälisestä järjestelmästä saamalleen kasvigeenivaralle henkisen omaisuuden tai muun oikeuden suoja, joka rajoittaa näiden kasvigeenivarojen tai niiden geneettisten osien tai komponenttien helpotettua saatavuutta, sellaisina kuin ne on toimitettu monenvälisestä järjestelmästä.
- e) Kehitteillä olevaa elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja sisältävää materiaalia, myös viljelijöiden kehittämää materiaalia, voi kehittämisen kestäessä saada vain kehittäjän luvalla.
- f) Henkisen tai muun omaisuuden oikeuksin suojattujen elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen saatavuus myönnetään sovellettavien kansainvälisten sopimusten ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti.
- g) Ne, jotka ovat vastaanottaneet elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja monenvälisestä järjestelmästä ja säilyttävät niitä, pitävät varat monenvälisen järjestelmän käytettävissä tämän sopimuksen määräysten mukaisesti.
- h) Sopimuspuolet sopivat, että *in situ* -olosuhteissa esiintyvien elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen saatavuus myönnetään kansallisen lainsäädännön mukaisesti tai sellaisen puuttuessa hallintoneuvoston vahvistamien sääntöjen mukaisesti, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän artiklan muiden määräysten soveltamista.

12.4 Helpotettu saatavuus myönnetään edellä olevien 12 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaisesti noudattaen sellaista määrämuotoista materiaalin siirtosopimusta, jonka hallintoneuvosto on hyväksynyt ja joka sisältää 12 artiklan 3 kohdan a, d ja g alakohdan määräykset ja hyötyjen jakamista koskevat 13 artiklan 2 kohdan d alakohdan ii alakohdan määräykset sekä muut tämän sopimuksen asianmukaiset määräykset. Sopimukseen sisältyy lisäksi määräys, jonka mukaan elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen vastaanottajan on edellytettävä, että siirtosopimuksen ehdot koskevat sekä näiden kasvigeenivarojen siirtoa toiselle henkilölle tai yksikölle että kaikkia kyseisten elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen myöhempiä siirtoja.

12.5 Sopimuspuolet varmistavat, että niiden oikeusjärjestelmä mahdollistaa kanteen nostamisen materiaalin siirtosopimusta koskevissa riidoissa sovellettavien toimivaltaa koskevien säännösten mukaisesti, ja toteavat, että materiaalin siirtosopimukset velvoittavat yksinomaan niiden osapuolia.

12.6 Sopimuspuolet sopivat, että onnettomuuksista johtuvissa hätätilanteissa myönnetään asianmukaisten elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen helpotettu saatavuus monenvälisestä järjestelmästä tavoitteena maatalousjärjestelmien kunnostamisen tukeminen yhteistyössä avustustoimintaa koordinoivien tahojen kanssa.

13 artikla – Hyötyjen jakaminen monenvälisessä järjestelmässä

13.1 Sopimuspuolet katsovat, että monenväliseen järjestelmään kuuluvien elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen helpotettu saatavuus on itsessään monenvälisen järjestelmän huomattava etu, ja sopivat, että siitä koituvat hyödyt jaetaan oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti tämän artiklan määräysten mukaisesti.

13.2 Sopimuspuolet sopivat, että monenvälisen järjestelmän puitteissa tapahtuvasta elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen kaupallisesta ja muusta hyödyntämisestä koituvat hyödyt jaetaan oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti seuraavia keinoja käyttäen: tietojen vaihto, teknologian saatavuus ja siirto, valmiuksien vahvistaminen, kaupallisesta hyödyntämisestä koituvien hyötyjen jakaminen, ottaen huomioon säännöllisesti tarkistettavaan maailman kasvigeenivaraohjelmaan sisältyvät ensisijaiset toimet ja hallintoneuvoston ohjeet.

a) Tietojen vaihto

Sopimuspuolet sopivat pitävänsä saatavilla tiedot, jotka käsittävät muun muassa monenväliseen järjestelmään sisältyviin elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroihin liittyvät luettelot ja inventaarit, tiedot teknologiasta, teknisten, tieteellisten ja sosioekonomisten tutkimusten tulokset, mukaan lukien kuvaukset, arvioinnit ja käyttö. Nämä tiedot pidetään saatavilla kansallisten valmiuksien ja sovellettavan lainsäädännön mukaisesti elleivät ne ole luottamuksellisia. Tiedot ovat kaikkien tämän sopimuksen sopimuspuolten saatavissa 17 artiklassa tarkoitetun tietojärjestelmän välityksellä.

b) Teknologian siirto ja saatavuus

i) Sopimuspuolet sitoutuvat mahdollistamaan ja/tai helpottamaan monenväliseen järjestelmään sisältyvien elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen suojeluun, kuvaamiseen, arviointiin ja käyttöön liittyvän teknologian saatavuutta. Sopimuspuolet myöntävät, että eräitä tekniikoita voi siirtää vain geneettisen materiaalin välityksellä, ja mahdollistavat ja/tai helpottavat siksi monenväliseen järjestelmään sisältyvien tällaisten tekniikoiden ja geneettisen materiaalin saatavuutta sekä monenväliseen järjestelmään sisältyvien elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen hyödyntämisen avulla syntyneiden parempien lajikkeiden ja geneettisen materiaalin saatavuutta 12 artiklan määräysten mukaisesti. Teknologian, parempien lajikkeiden ja geneettisen materiaalin saatavuus mahdollistetaan ja/tai sitä helpotetaan ottaen huomioon sovellettava omistusoikeutta ja saatavuutta koskeva lainsäädäntö sekä kansalliset valmiudet.

ii) Teknologian saatavuus ja siirto mahdollistetaan erityisesti kehitysmaille ja siirtymätalousmaille erilaisilla toimilla, joita ovat esimerkiksi elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen hyödyntämistä käsittelevien viljelykasvikohtaisten työryhmien perustaminen, ylläpitäminen ja niihin osallistuminen, kaikenlainen yhteistyö tutkimus- ja kehitystyössä sekä saatuun materiaaliin liittyvissä kaupallisissa hankkeissa, henkilöresurssien kehittäminen sekä tutkimusedellytysten tehokas saatavuus.

iii) Edellä i) ja ii) alakohdassa mainitun teknologian, mukaan lukien omaisuutta koskevin oikeuksin suojattu teknologia, saatavuutta ja siirtoa tämän sopimuksen sopimuspuolina oleville kehitysmaille, etenkin vähiten kehittyneille ja siirtymätalousmaille, mahdollistetaan ja/tai helpotetaan oikeudenmukaisin ja edullisin ehdoin etenkin, jos teknologia toimitetaan säilytystarkoituksia tai kehitysmaiden, erityisesti vähiten kehittyneiden ja siirtymätalousmaiden maanviljelijöitä varten, ja, jos asiasta keskinäisesti sovitaan, ilman täyttä vastiketta ja etuoikeutetusti muun muassa monenväliseen järjestelmään liittyvän, tutkimusta ja kehitystä koskevan yhteistyön puitteissa. Mainittu saatavuus ja siirto järjestetään ehdoin, joilla turvataan henkistä omaisuutta koskevien oikeuksien asianmukainen ja tehokas kunnioittaminen ja suoja.

c) Valmiuksien vahvistaminen

Ottaen huomioon kehitysmaiden ja siirtymätalousmaiden tarpeet, joita ilmentää elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja koskevien valmiuksien vahvistamisen painottaminen niiden monenväliseen järjestelmään sisältyviä elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja koskevissa suunnitelmissa ja ohjelmissa, jos sellaisia on, sopimuspuolet sopivat asettavansa etusijalle i) elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen suojelua ja kestäväää käyttöä koskevien tieteellisten ja teknisten koulutusohjelmien perustamisen ja/tai vahvistamisen, ii) elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen suojeluun ja kestäväään käyttöön liittyvien edellytysten kehittämisen ja vahvistamisen erityisesti kehitysmaissa ja siirtymätalousmaissa sekä iii) tieteellisen tutkimuksen, jota harjoitetaan mieluiten ja mahdollisuuksien mukaan kehitysmaissa ja siirtymätalousmaissa, yhteistyössä kyseisen maan laitosten kanssa, sekä niiden valmiuksien vahvistamisen, joita tarvitaan tällaisten tutkimusten tekemiseen aloilla, joilla ne ovat tarpeen.

d) Kaupallisesta hyödyntämisestä koituvien taloudellisten ja muiden hyötyjen jakaminen

i) Sopimuspuolet sopivat toteuttavansa toimenpiteitä monenvälisen järjestelmän puitteissa kaupallisesta hyödyntämisestä koituvien hyötyjen jakamiseksi kytkemällä yksityisen ja julkisen sektorin, myös kehitysmaiden ja siirtymätalousmaiden yksityisen sektorin, tässä artikkelissa tarkoitettuihin toimiin tutkimusta ja teknologian kehittämistä koskevien kumppanuuksien ja yhteistyön avulla.

ii) Sopimuspuolet sopivat, että 12 artiklan 4 kohdassa tarkoitetun vakio- tai muotoisen materiaalin siirtosopimuksen on sisällettävä vaatimus, että tuotetta, joka on elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivara ja joka sisältää vastaanottajan monenvälisestä järjestelmästä saamaa materiaalia, kaupallisesti hyödyntävän vastaanottajan on maksettava 19 artiklan 3 kohdan f alakohdassa tarkoitettuun järjestelmään oikeudenmukainen osuus tämän tuotteen kaupallisesta hyödyntämisestä saadusta tuotosta ellei tuote ole rajoituksetta muiden vastaanottajien käytettävissä tutkimus- ja jalostustarkoituksia varten, jolloin tuotetta kaupallisesti hyödyntävää vastaanottajaa kehoitetaan maksamaan kyseinen osuus järjestelmään.

Hallintoneuvosto päättää ensimmäisessä kokouksessaan maksun määrästä, muodosta ja tavasta kaupallisten käytäntöjen mukaisesti. Hallintoneuvosto voi päättää, että tuotteita kaupallisesti hyödyntävien, eri ryhmiin kuuluvien vastaanottajien maksamat määrät ovat eri suuruisia ja se voi myös päättää, että on tarpeen vapauttaa näistä maksuista kehitysmaiden ja siirtymätalousmaiden pienviljelijät. Hallintoneuvosto voi toisinaan myös tarkistaa maksumääriä, jotta hyötyjen jakaminen tapahtuisi oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti; se voi myös viiden vuoden kuluessa sopimuksen voimaantulosta arvioida, onko materiaalin siirtosopimukseen sisältyvää, pakollista maksua koskevaa määräästä sovellettava myös silloin, kun kaupallisesti hyödynnetyt tuotteet ovat rajoituksetta muiden käytettävissä tutkimus- ja jalostustarkoituksia varten.

- 13.3 Sopimuspuolet sopivat, että monenvälisen järjestelmän puitteissa jaettavien, elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen käytöstä koituvien hyötyjen olisi ensi sijassa ohjautettava suoraan ja epäsuorasti kaikkien maiden ja etenkin kehitysmaiden ja siirtymätalousmaiden maanviljelijöille, jotka suojelevat ja käyttävät kestäväällä tavalla elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja.
- 13.4 Hallintoneuvosto harkitsee ensimmäisessä kokouksessaan, mitä toimintalinjaa ja valintaperusteita 18 artiklan mukaisen rahoitussuunnitelman puitteissa noudatetaan erityistuen myöntämiseksi elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen suojeluun niissä kehitysmaissa ja siirtymätalousmaissa, jotka vaikuttavat merkittävästi monenväliseen järjestelmään sisältyvien elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen monimuotoisuuden ja/tai joilla on erityistarpeita.
- 13.5 Sopimuspuolet myöntävät, että kehitysmaiden ja siirtymätalousmaiden edellytykset toteuttaa täysimääräisesti maailman kasvigeenivaraohjelmaa riippuvat suuressa määrin tämän artiklan ja 18 artiklan mukaisen rahoitussuunnitelman tosiasiallisesta noudattamisesta.
- 13.6 Sopimuspuolet harkitsevat sellaisen strategian yksityiskohtia, jonka avulla elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroista hyötyvä elintarviketeollisuus maksaisi vapaaehtoisesti osan saamastaan hyödystä suorituksina monenväliseen järjestelmään.

V OSA – SOPIMUSTA TÄYDENTÄVÄT JÄRJESTELYT

14 artikla – Maailman kasvigeenivaraohjelma

Sopimuspuolet katsovat, että elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen suojelua ja kestäväää käyttöä koskeva maailman kasvigeenivaraohjelma (Global Plan of Action, GPA) on tämän sopimuksen kannalta merkittävä ja että niiden olisi edistettävä sen tehokasta täytäntöönpanoa erityisesti kansallisten toimien ja soveltuvin osin kansainvälisen yhteistyön avulla luodakseen yhdenmukaiset puitteet etenkin valmiuksien vahvistamiselle, teknologian siirrolle ja tietojen vaihdolle, ottaen huomioon 13 artiklan määräykset.

15 artikla – Kansainvälisen maataloustutkimuksen neuvoo-antavan ryhmän kansainvälisten maataloustutkimuskeskusten ja muiden kansainvälisten laitosten hallussa olevat elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen *ex situ* -kokoelmat

- 15.1 Sopimuspuolet katsovat, että kansainvälisen maataloustutkimuksen neuvoo-antavan ryhmän (CGIAR) kansainvälisten maataloustutkimuskeskusten (IARC) haltuun uskotut elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen *ex situ* -kokoelmat ovat tämän sopimuksen kannalta merkittäviä. Sopimuspuolet kehottavat IARC:itä tekemään hallintoneuvoston kanssa *ex situ* -kokoelmia koskevia sopimuksia seuraavien ehtojen mukaisesti:
- a) Tämän sopimuksen liitteessä I mainitut, IARC:iden hallussa olevat elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarat pidetään saatavilla tämän sopimuksen IV osan määräysten mukaisesti.
 - b) Muut kuin tämän sopimuksen liitteessä I mainitut, ennen sen voimaantuloa kerätyt elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarat, jotka ovat IARC:iden hallussa, pidetään saatavilla sen materiaalin siirtosopimuksen määräysten mukaisesti, joka on tällä hetkellä voimassa IARC:iden ja FAO:n välisten sopimusten nojalla. Materiaalin siirtosopimusta muutetaan hallintoneuvoston päätöksellä viimeistään sen toisessa sääntömääräisessä kokouksessa IARC:itä kuullen tämän sopimuksen määräysten ja etenkin 12 ja 13 artiklan sekä seuraavien ehtojen mukaisesti:
 - i) IARC: t ilmoittavat tekemistään materiaalin siirtosopimuksista hallintoneuvostolle määräajoin noudattaen hallintoneuvoston laatimaa aikataulua;
 - ii) sopimuspuolet saavat pyynnöstä ilman materiaalin siirtosopimusta näytteitä niiden alueelta *in situ* -lähteistä kerätyistä elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroista;
 - iii) edellä mainitun materiaalin siirtosopimuksen mukaisesti koituvat hyödyt, jotka ohjataan 19 artiklan 3 kohdan f alakohdassa mainittuun järjestelmään, käytetään ensi sijassa kyseisten elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen suojeluun ja kestävään käyttöön etenkin kehitysmaiden ja siirtymätalousmaiden ja varsinkin monimuotoisuuskeskusten ja vähiten kehittyneiden maiden kansallisissa ja alueellisissa ohjelmissa; sekä
 - iv) IARC:t toteuttavat mahdollisuuksiensa mukaan asianmukaisia toimenpiteitä noudattaakseen jatkuvasti materiaalin siirtosopimusten ehtoja ja ilmoittavat viipymättä hallintoneuvostolle tapauksista, joissa ehtoja ei noudateta.
 - c) IARC:t toteavat, että hallintoneuvosto on toimivaltainen antamaan niiden hallussa olevia ja tämän sopimuksen määräysten alaisia, *ex situ* -kokoelmia koskevia ohjeita.

- d) Tieteelliset ja tekniset laitokset, joissa *ex situ* -kokoelmia säilytetään, pysyvät IARC:iden alaisina; IARC:t sitoutuvat valvomaan ja hallinnoimaan *ex situ* -kokoelmia kansainvälisesti hyväksytyjä sääntöjä ja etenkin FAO:n elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarakomission hyväksymiä geenipankkistandardeja noudattaen.
- e) IARC:n pyynnöstä hallintoneuvoston sihteeri pyrkii antamaan asianmukaista teknistä tukea.
- f) Hallintoneuvoston sihteerillä on oikeus milloin tahansa päästä laitoksiin ja tarkastaa kaikki siellä suoritettavat toimet, jotka koskevat suoraan tässä artiklassa tarkoitettua materiaalin säilytystä ja vaihtoa.
- g) Jos *force majeure* -syy tai muu tapahtuma estää IARC:iden hallussa olevien *ex situ* -kokoelmien moitteettoman säilytyksen tai uhkaa sitä, hallintoneuvoston sihteeri avustaa isäntämaan suostumuksella mahdollisuuksien mukaan kokoelmien evakuoimisessa tai siirtämisessä.

15.2 Sopimuspuolet sopivat myöntävänsä liitteessä I mainittujen elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen helpotetun saatavuuden monenvälisestä järjestelmästä niille IARC:ille, jotka ovat tehneet tämän sopimuksen mukaisen sopimuksen hallintoneuvoston kanssa. Nämä IARC:t kirjataan hallintoneuvoston sihteerin hallussa olevaan luetteloon, joka on pyynnöstä sopimuspuolten saatavissa.

15.3 Muu kuin liitteessä I mainittu materiaali, jonka IARC:t vastaanottavat ja säilyttävät tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen, pidetään saatavilla ehdoilla, joista on sovittu materiaalin vastaanottavan IARC:n ja kyseisten varojen alkuperämaan tai sellaisen maan välillä, joka on saanut varat biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen tai muun sovellettavan lainsäädännön mukaisesti.

15.4 Sopimuspuolia kehoitetaan tarjoamaan keskinäisesti sovituin ehdoin hallintoneuvoston kanssa sopimuksen tehneille IARC:ille sellaisten elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen saatavuus, joita ei ole mainittu liitteessä I mutta jotka ovat tärkeitä IARC:iden ohjelmille ja toiminnalle.

15.5 Hallintoneuvosto pyrkii lisäksi tekemään sopimuksia tämän artiklan mukaisia tarkoituksia varten muiden toimivaltaisten kansainvälisten laitosten kanssa

16 artikla – Kasvigeenivaroja koskevat kansainväliset verkostot

16.1 Elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja koskevien kansainvälisten verkostojen puitteissa tehtävää yhteistyötä edistetään tai kehitetään voimassa olevia sopimuksia noudattaen ja tämän sopimuksen määräysten mukaisesti, jotta elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarat saadaan mahdollisimman täydellisesti katettua.

16.2 Sopimuspuolet kannustavat mahdollisuuksien mukaan kaikkia asianmukaisia alan laitoksia, mukaan lukien valtion-, yksityiset ja kansalaisjärjestöjen tutkimus-, kasvinjalostus- ja muut laitokset, ottamaan osaa kansainväliseen yhteistyöhön.

17 artikla – Elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja koskeva maailmanlaajuinen tietojärjestelmä

- 17.1 Sopimuspuolet toimivat yhteistyössä kehittääkseen ja vahvistaakseen maailmanlaajuisia tietojärjestelmää nykyisten tietojärjestelmien pohjalta elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja koskevien tieteellisten, teknisten ja ympäristöön liittyvien tietojen vaihdon edistämiseksi, odottaen tietojen vaihdon edistävän hyötyjen jakamista saattamalla elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja koskeva tieto kaikkien sopimuspuolten saataville. Maailmanlaajuisia tietojärjestelmää pyritään kehittämään yhteistyössä biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen tietojenvaihtokeskuksen kanssa.
- 17.2 Sopimuspuolet ilmoittavat elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen tehokasta ylläpitoa uhkaavasta vaarasta, jolloin on annettava varhainen varoitus geneettisen materiaalin suojelemiseksi.
- 17.3 Edistääkseen 14 artiklassa tarkoitetun, säännöllisesti tarkistettavan maailman kasvigeenivaraohjelman päivittämistä sopimuspuolet avustavat FAO:n elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarakomissiota tämän arvioidessa määrääjain maailman elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen tilaa.

VI OSA – RAHOITUSMÄÄRÄYKSET

18 artikla – Rahavarat

- 18.1 Sopimuspuolet sitoutuvat toteuttamaan tämän artiklan määräysten mukaista rahoitussuunnitelmaa tämän sopimuksen täytäntöönpanemiseksi.
- 18.2 Rahoitussuunnitelman tavoitteena on parantaa tämän sopimuksen mukaisten toimien toteuttamiseksi tarvittavien rahavarojen saatavuutta ja lisätä avoimuutta ja tehokkuutta niiden hankkimisessa.
- 18.3 Varojen suuntaamiseksi tärkeisiin toimenpiteisiin, suunnitelmiin ja ohjelmiin erityisesti kehitysmaissa ja siirtymätalousmaissa ja ottaen huomioon maailman kasvigeenivaraohjelman hallintoneuvosto asettaa määrääjain tällaista rahoitusta koskevan tavoitteen.
- 18.4 Rahoitussuunnitelman mukaisesti:
- a) Sopimuspuolet toteuttavat tarvittavia ja asianmukaisia toimenpiteitä alan kansainvälisten järjestelmien, rahastojen ja järjestöjen hallintoneuvostoissa varmistaakseen, että tämän sopimuksen mukaisten suunnitelmien ja ohjelmien täytäntöönpanoa varten myönnettäville, ennakoitaville ja sovituille varoille annetaan asianmukainen etusija ja huomio.
 - b) Se, kuinka tehokkaasti sopimuspuolena ovat kehitysmaat ja siirtymätalousmaat panevat täytäntöön tähän sopimukseen perustuvat velvoitteensa, riippuu siitä, kuinka tehokkaasti erityisesti teollisuusmaat tosiasiallisesti myöntävät tässä artiklassa tarkoitettuja varoja. Sopimuspuolena ovat kehitysmaat ja siirtymätalousmaat asettavat omissa suunnitelmissaan ja ohjelmissaan asianmukaisesti etusijalle elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja koskevien valmiuksiensa vahvistamisen.

- c) Lisäksi sopimuspuolina olevat teollisuusmaat tarjoavat ja kehitysmaat ja siirtymätalousmaat käyttävät hyväkseen tämän sopimuksen täytäntöönpanoon liittyvää rahoitusta kahdenvälisiä, alueellisia ja monenvälisiä järjestelyjä käyttäen. Näihin järjestelyihin kuuluu 19 artiklan 3 kohdan f alakohdassa tarkoitettu järjestelmä.
- d) Kukin sopimuspuoli sitoutuu kansallisten valmiuksiensa ja taloudellisten edellytystensä mukaisesti toteuttamaan elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen suojelua ja kestäväää käyttöä koskevia kansallisia toimia ja myöntämään rahoitusta näille toimille. Myönnettyä rahoitusta ei käytetä tämän sopimuksen määräysten kanssa ristiriitaisiin tarkoituksiin, ei varsinkaan hyödykkeiden kansainväliseen kauppaan liittyvillä aloilla.
- e) Sopimuspuolet sopivat, että 13 artiklan 2 kohdan d alakohdasta johtuvat taloudelliset hyödyt ovat osa rahoitussuunnitelmaa.
- f) Sopimuspuolet, yksityinen sektori 13 artiklan määräysten mukaisesti, kansalaisjärjestöt ja muut tahot voivat myös maksaa vapaaehtoisia maksuja. Sopimuspuolet sopivat, että hallintoneuvosto harkitsee sellaisen suunnitelman yksityiskohtia, jolla pyritään edistämään näitä maksuja.

18.5 Sopimuspuolet sopivat, että etusijalle asetetaan sellaisten sovittujen suunnitelmien ja ohjelmien toteuttaminen, joista hyötyvät kehitysmaiden ja erityisesti vähiten kehittyneiden maiden ja siirtymätalousmaiden elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja suojelevat ja kestäväällä tavalla käyttävät viljelijät.

VII OSA – INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET

19 artikla – Hallintoneuvosto

- 19.1 Tätä sopimusta varten perustetaan hallintoneuvosto, joka koostuu kaikista sopimuspuolista.
- 19.2 Hallintoneuvoston päätökset tehdään yksimielisesti, jollei yksittäisten asioiden osalta yksimielisesti hyväksytä muuta päätöksentekomenettelyä. Yksimielistä päätöstä edellytetään kuitenkin aina 23 ja 24 artiklassa tarkoitetuissa asioissa.
- 19.3 Hallintoneuvoston tehtävänä on edistää tämän sopimuksen täysimääräistä täytäntöönpanoa sen tavoitteet huomioon ottaen sekä erityisesti:
 - a) antaa yleisiä ohjeita ja valvonnan suuntaviivoja ja hyväksyä tämän sopimuksen täytäntöönpanoa ja erityisesti monenvälisen järjestelmän toiminnan kannalta tarpeellisia suosituksia;
 - b) hyväksyä suunnitelmia ja ohjelmia tämän sopimuksen täytäntöönpanemiseksi;
 - c) hyväksyä ensimmäisessä kokouksessaan tämän sopimuksen täytäntöönpanoa koskeva rahoitussuunnitelma ja tarkastella sitä määräajoin 18 artiklan määräysten mukaisesti;
 - d) hyväksyä tätä sopimusta koskeva talousarvio;

- e) suunnitella ja perustaa tarpeelliseksi katsomiaan avustavia toimielimiä edellyttäen kuitenkin, että rahoitus on saatavissa, sekä hyväksyä kyseisten toimielimien tehtävät ja kokoonpano;
- f) perustaa tarvittaessa tarkoituksenmukainen järjestelmä, esimerkiksi avata sijoitustili, niiden varojen tallettamiseksi ja käyttämiseksi, joita se vastaanottaa tämän sopimuksen täytäntöönpanoa varten;
- g) luoda ja jatkaa yhteistyötä muiden kansainvälisten järjestöjen ja sopimusten, erityisesti biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen sopimuspuolten konferenssin kanssa tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa, mukaan lukien rahoitussuunnitelmaan osallistuminen;
- h) harkita ja hyväksyä tarpeen mukaan muutoksia tähän sopimukseen 23 artiklan määräysten mukaisesti;
- i) harkita ja hyväksyä tarpeen mukaan muutoksia tämän sopimuksen liitteisiin 24 artiklan määräysten mukaisesti;
- j) harkita sellaisen suunnitelman yksityiskohtia, jonka tarkoituksena on edistää vapaaehtoisia maksuja, ottaen huomioon erityisesti 13 ja 18 artiklan määräykset;
- k) suorittaa muita tehtäviä, jotka voivat olla tarpeen tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi;
- l) ottaa huomioon biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen sopimuspuolten konferenssin ja muiden toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen ja sopimuselinten asiaan liittyvät päätökset;
- m) tiedottaa soveltuvin osin biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen sopimuspuolten konferenssille ja muille toimivaltaisille kansainvälisille järjestöille ja sopimuselimille tämän sopimuksen täytäntöönpanoa koskevista asioista; sekä
- n) hyväksyä IARC:iden ja muiden 15 artiklassa tarkoitettujen kansainvälisten järjestöjen kanssa tehtävien sopimusten ehdot sekä tarkistaa ja muuttaa 15 artiklassa tarkoitettua materiaalin siirtosopimusta.

19.4 Jollei 19 artiklan 6 kohdasta muuta johdu, hallintoneuvoston kokouksissa kullakin sopimuspuolella on yksi ääni ja yksi edustaja, jolla voi olla varamies, sekä asiantuntijoita ja neuvonantajia. Varamiehet, asiantuntijat ja neuvonantajat voivat osallistua hallintoneuvoston keskusteluihin, mutta heillä ei ole äänioikeutta, ellei heitä ole asianmukaisesti valtuutettu toimimaan edustajan sijaisena.

19.5 Yhdistyneet Kansakunnat, sen erityisjärjestöt ja Kansainvälinen atomienergiajärjestö sekä valtiot, jotka eivät ole tämän sopimuksen sopimuspuolia, voivat osallistua hallintoneuvoston kokouksiin tarkkailijoina. Muu elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivarojen suojeluun ja kestäväan käyttöön liittyvillä aloilla ansioitunut valtiollinen laitos tai elin tai kansalaisjärjestö, joka on ilmoittanut sihteeristölle haluavansa olla edustettuna hallintoneuvoston kokouksessa tarkkailijana, voidaan hyväksyä, jollei vähintään kolmasosa läsnä olevista sopimuspuolista sitä vastusta.

Tarkkailijoiden hyväksyminen ja osallistuminen tapahtuu hallintoneuvoston hyväksymien menettelytapasääntöjen mukaisesti.

- 19.6 Sopimuspuolina ovat FAO:n jäsenjärjestöt ja sopimuspuolina ovat kyseisen jäsenjärjestön jäsenvaltiot käyttävät jäsenyydestä johtuvia oikeuksiaan ja suorittavat siitä johtuvat velvoitteensa tarvittavin muutoksin FAO:n perussäännön ja ohjesääntöjen mukaisesti.
- 19.7 Hallintoneuvosto voi tarvittaessa hyväksyä omat menettelytapasääntönsä ja taloussääntönsä, jotka eivät saa olla ristiriidassa tämän sopimuksen määräysten kanssa, ja muuttaa niitä.
- 19.8 Hallintoneuvoston kokous on päätösvaltainen vain, jos läsnä on enemmistö sopimuspuolten edustajista.
- 19.9 Hallintoneuvosto pitää sääntömääräisiä kokouksia vähintään joka toinen vuosi. Nämä kokoukset olisi mahdollisuuksien mukaan pidettävä välittömästi ennen FAO:n elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaratoimikunnan sääntömääräistä kokousta tai välittömästi sen jälkeen.
- 19.10 Hallintoneuvoston ylimääräisiä kokouksia pidetään hallintoneuvoston katsoessa sen tarpeelliseksi tai sopimuspuolen kirjallisesta pyynnöstä edellyttäen, että vähintään kolmasosa sopimuspuolista puoltaa pyyntöä.
- 19.11 Hallintoneuvosto valitsee puheenjohtajan ja varapuheenjohtajat (jotka muodostavat yhdessä "puheenjohtajiston") menettelytapasääntöjensä mukaisesti.

20 artikla – Sihteeri

- 20.1 FAO:n pääjohtaja nimittää hallintoneuvoston sihteerin hallintoneuvoston suostumuksella. Hallintoneuvoston sihteerillä on tarpeellinen määrä avustajia.
- 20.2 Sihteerin tehtävänä on:
- a) järjestää hallintoneuvoston ja mahdollisesti perustettavien avustavien toimielimien kokoukset ja huolehtia niiden hallinnollisesta tuesta;
 - b) avustaa hallintoneuvostoa sen tehtävien suorittamisessa ja suorittaa yksittäiset tehtävät, jotka hallintoneuvosto päättää hänelle osoittaa; sekä
 - c) raportoida toimistaan hallintoneuvostolle.
- 20.3 Sihteeri toimittaa kaikille sopimuspuolille ja pääjohtajalle tiedon:
- a) hallintoneuvoston päätöksistä kuudenkymmenen päivän kuluessa niiden tekemisestä; sekä
 - b) sopimuspuolilta tämän sopimuksen mukaisesti vastaanotetuista tiedoista.
- 20.4 Sihteeri toimittaa hallintoneuvoston kokouksiin asiakirjat Yhdistyneiden Kansakuntien kuudella virallisella kielellä.

- 20.5 Sihteeri toimii yhteistyössä muiden sopimusjärjestöjen ja -elimien, erityisesti biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen sihteeristön kanssa tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

21 artikla – Sopimuksen määräysten noudattaminen

Hallintoneuvosto tarkastelee ja hyväksyy ensimmäisessä kokouksessaan tehokkaita yhteistyömenettelyjä ja toiminnallisia järjestelyjä, jotka edistävät tämän sopimuksen määräysten noudattamista ja niiden rikkomista koskevien kysymysten käsittelyä. Näihin menettelyihin ja järjestelyihin kuuluvat valvonta sekä tarvittaessa neuvonnan tai avun, erityisesti oikeudellisen neuvonnan tai avun tarjoaminen etenkin kehitysmaille ja siirtymätalouksille.

22 artikla – Riitojen ratkaisu

- 22.1 Jos sopimuspuolten välillä syntyy riita tämän sopimuksen tulkinnasta tai soveltamisesta, asianomaiset sopimuspuolet pyrkivät ratkaisuun neuvotteluteitse.
- 22.2 Jos asianomaiset sopimuspuolet eivät pääse ratkaisuun neuvotteluteitse, ne voivat yhdessä pyytää kolmatta osapuolta tarjoamaan hyviä palvelujaan tai toimimaan välittäjänä.
- 22.3 Sopimuspuoli voi tämän sopimuksen ratifioidessaan tai hyväksyessään tai siihen liittyessään tai milloin tahansa sen jälkeen antaa tallettajalle kirjallisen selityksen, että sellaisen riidan osalta, jota ei edellä 22 artiklan 1 tai 2 kohdan mukaisesti ole saatu ratkaistuksi, se hyväksyy pakollisena toisen tai molemmat seuraavista riitojen ratkaisumenettelyistä:
- a) välimiesmenettely tämän sopimuksen liitteessä II olevan 1 osan sisältämien menettelytapojen mukaisesti; tai
 - b) riidan saattaminen Kansainvälisen tuomioistuimen ratkaistavaksi.
- 22.4 Jos riidan osapuolet eivät ole edellä 22 artiklan 3 kohdan mukaisesti hyväksyneet samaa tai mitään menettelytapaa, riita saatetaan soviteltavaksi tämän sopimuksen liitteessä II olevan 2 osan mukaisesti, elleivät riidan osapuolet toisin sosti.

23 artikla – Sopimuksen muuttaminen

- 23.1 Sopimuspuoli voi ehdottaa muutoksia tähän sopimukseen.
- 23.2 Tämän sopimuksen muutokset hyväksytään hallintoneuvoston kokouksessa. Sihteeri antaa sopimukseen ehdotetun muutoksen tekstin tiedoksi sopimuspuolille viimeistään kuusi kuukautta ennen kokousta, jossa teksti ehdotetaan hyväksyttäväksi.
- 23.3 Tähän sopimukseen voidaan tehdä muutoksia vain hallintoneuvoston kokouksissa läsnä olevien sopimuspuolten yksimielisellä päätöksellä.

- 23.4 Hallintoneuvoston hyväksymät muutokset tulevat voimaan niiden sopimuspuolten kesken, jotka ovat ne ratifioineet tai hyväksyneet, yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun kaksi kolmasosaa sopimuspuolista on tallettanut ratifioimis- tai hyväksymiskirjat. Muiden sopimuspuolen osalta muutokset tulevat voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä siitä, kun asianomainen sopimuspuoli on tallettanut muutosta koskevan ratifioimis- tai hyväksymiskirjansa.
- 23.5 Tässä artiklassa tarkoitettujen asiakirjojen lukumäärää laskettaessa FAO:n jäsenjärjestön tallettamaa asiakirjaa ei lisätä sen jäsenvaltioiden tallettamien asiakirjojen lukumäärään.

24 artikla – Liitteet

- 24.1 Liitteet ovat tämän sopimuksen erottamaton osa, ja viittaus sopimukseen tarkoittaa myös sen liitteitä.
- 24.2 Tämän sopimuksen muuttamista koskevat 23 artiklan määräykset koskevat myös sen liitteiden muuttamista.

25 artikla – Allekirjoittaminen

Tämä sopimus on avoinna allekirjoittamista varten FAO:ssa kaikille FAO:n jäsenille ja FAO:on kuulumattomille Yhdistyneiden Kansakuntien, sen erityisjärjestöjen tai Kansainvälisen atomienergiajärjestön jäsenvaltioille 3 päivästä marraskuuta 2001 lukien 4 päivään marraskuuta 2002 saakka.

26 artikla – Ratifioiminen ja hyväksyminen

Tämä sopimus edellyttää, että 25 artiklassa mainitut FAO:n jäsenet ja FAO:on kuulumattomat valtiot ratifioivat tai hyväksyvät sen. Ratifioimis- tai hyväksymiskirjat talletetaan tallettajan huostaan.

27 artikla – Liittyminen

Tämä sopimus on avoinna liittymistä varten kaikille FAO:n jäsenille ja kaikille FAO:on kuulumattomille Yhdistyneiden Kansakuntien, sen erityisjärjestöjen tai Kansainvälisen atomienergiajärjestön jäsenvaltioille siitä päivästä lukien, jona se ei enää ole avoinna allekirjoittamista varten. Liittymiskirjat talletetaan tallettajan huostaan.

28 artikla – Voimaantulo

- 28.1 Jollei 29 artiklan 2 kohdasta muuta johdu, tämä sopimus tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona neljäskymmenes ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu edellyttäen kuitenkin, että näistä ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjoista vähintään kaksikymmentä on FAO:n jäsenten tallettamia.

- 28.2 Kaikkien niiden FAO:n jäsenten ja FAO:on kuulumattomien Yhdistyneiden Kansakuntien, sen erityisjärjestöjen tai Kansainvälisen atomienergiajärjestön jäsenvaltioiden osalta, jotka ratifioivat tai hyväksyvät tämän sopimuksen tai liittyvät siihen sen jälkeen, kun neljäskymmenes ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu 28 artiklan 1 kohdan mukaisesti, sopimus tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä tämän sopimuspuolen ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjan tallettamisesta.

29 artikla – FAO:n jäsenjärjestöt

- 29.1 Kun FAO:n jäsenjärjestö tallettaa tätä sopimusta koskevan ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa, sen on FAO:n perussäännön 2 artiklan 7 kohdan mukaisesti ilmoitettava kaikista sellaisista toimivallan jakoa koskevista muutoksista sen FAO:n perussäännön 2 artiklan 5 kohdan mukaisesti jättämään toimivaltaa koskevaan selitykseen, jotka ovat tarpeen tämän sopimuksen hyväksymiseksi. Tämän sopimuksen sopimuspuoli voi milloin tahansa vaatia sopimuspuolena olevaa FAO:n jäsenjärjestöä toimittamaan tiedon siitä, onko vastuu jonkin tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan asian täytäntöönpanosta jäsenjärjestöllä vai sen jäsenvaltioilla. Jäsenjärjestön on toimitettava tieto kohtuullisen ajan kuluessa.
- 29.2 Asiakirjojen lukumäärää laskettaessa FAO:n jäsenjärjestön tallettamaa ratifioimis-, hyväksymis-, liittymis- tai irtisanomiskirjaa ei lisätä sen jäsenvaltioiden tallettamien asiakirjojen lukumäärään.

30 artikla – Varaumat

Tähän sopimukseen ei saa tehdä varaumia.

31 artikla – Muut kuin tämän sopimuksen sopimuspuolet

Sopimuspuolet kannustavat kaikkia FAO:n jäsenvaltioita ja muita valtioita, jotka eivät ole tämän sopimuksen sopimuspuolia, liittymään tähän sopimukseen.

32 artikla – Irtisanominen

- 32.1 Milloin tahansa kahden vuoden kuluttua siitä, kun tämä sopimus on tullut voimaan jonkin sopimuspuolen osalta, tämä sopimuspuoli voi ilmoittaa tallettajalle kirjallisesti irtisanovansa sopimuksen. Tallettaja ilmoittaa asiasta välittömästi kaikille sopimuspuolille.
- 32.2 Irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua päivästä, jona tallettaja on vastaanottanut sitä koskevan ilmoituksen.

33 artikla – Voimassaolon päättyminen

- 33.1 Tämän sopimuksen voimassaolo päättyy automaattisesti, jos ja kun sopimuspuolten lukumäärä laskee irtisanomisten johdosta alle neljäkymmenen, elleivät jäljellä olevat sopimuspuolet yksimielisesti toisin päättää.
- 33.2 Tallettaja ilmoittaa kaikille jäljellä oleville sopimuspuolille sopimuspuolten lukumäärän laskiessa neljäkymmeneen.

33.3 Sopimuksen voimassaolon päättyessä varojen siirtoon sovelletaan hallintoneuvoston hyväksymää taloussääntöä.

34 artikla – Tallettaja

Tämän sopimuksen tallettaja on FAO:n pääjohtaja.

35 artikla – Todistusvoimaiset tekstit

Tämän sopimuksen arabian-, englannin-, espanjan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset.

LIITE I

LUETTELO MONENVÄLISEEN JÄRJESTELMÄÄN SISÄLTYVISTÄ VILJELYKASVILAJEISTA

Ravintona käytettävät viljelykasvilajit

Viljelykasvilajit	Suku	Huomautuksia
Leipäpuu	<i>Artocarpus</i>	Vain leipäpuu
Parsa	<i>Asparagus</i>	
Kaura	<i>Avena</i>	
Juurikas	<i>Beta</i>	
Brassicaceae-heimo	<i>Brassica</i> ym.	Mukaan lukien seuraavat suvut: <i>Brassica</i> , <i>Armoracia</i> , <i>Barbarea</i> , <i>Camelina</i> , <i>Crambe</i> , <i>Diplotaxis</i> , <i>Eruca</i> , <i>Isatis</i> , <i>Lepidium</i> , <i>Raphanobrassica</i> , <i>Raphanus</i> , <i>Rorippa</i> ja <i>Sinapis</i> . Nämä ovat öljykasveja ja vihanneksia, joihin kuuluvat mm. kaali, rapsi, sinappi, krassi, sinappikaali, retiisi ja nauris. <i>Lepidium meyenii</i> ei sisälly monenväliseen järjestelmään.
Kyyhkyherne	<i>Cajanus</i>	
Kahviherne	<i>Cicer</i>	
Sitruhedelmät	<i>Citrus</i>	Perusrunkolajeina myös <i>Poncirus</i> ja <i>Fortunella</i> .
Kookospähkinä	<i>Cocos</i>	
Tärkeimmät Araceae- heimon lajit	<i>Colocasia</i> , <i>Xanthosoma</i>	Tärkeimpiä Araceae-heimoon kuuluvia lajeja ovat mm. taaro ja kookostaaro.
Porkkana	<i>Daucus</i>	
Jamssi	<i>Dioscorea</i>	
Sormiherssi	<i>Eleusine</i>	
Mansikka	<i>Fragaria</i>	
Auringonkukka	<i>Helianthus</i>	
Ohra	<i>Hordeum</i>	
Bataatti	<i>Ipomoea</i>	
Nätkelmä	<i>Lathyrus</i>	
Linssi	<i>Lens</i>	
Omena	<i>Malus</i>	
Maniokki	<i>Manihot</i>	Vain <i>Manihot esculenta</i> .
Banaani ja jauhobanaani	<i>Musa</i>	Ei <i>Musa textilis</i> .
Riisi	<i>Oryza</i>	
Neekerihirssi	<i>Pennisetum</i>	
Papu	<i>Phaseolus</i>	Ei <i>Phaseolus polyanthus</i> .
Herne	<i>Pisum</i>	
Ruis	<i>Secale</i>	
Peruna	<i>Solanum</i>	Myös <i>Tuberosa</i> , ei <i>Solanum phureja</i> .
Munakoiso	<i>Solanum</i>	Myös <i>Melongena</i> .
Durra	<i>Sorghum</i>	
Ruisvehnä	<i>Triticosecale</i>	
Vehnä	<i>Triticum</i> ym.	Myös <i>Agropyron</i> , <i>Elymus</i> ja <i>Secale</i> .
Härkäpapu, virna	<i>Vicia</i>	
Pitkäpapu ym.	<i>Vigna</i>	
Maissi	<i>Zea</i>	Ei <i>Zea perennis</i> , <i>Zea diploperennis</i> eikä <i>Zea luxurians</i> .

Rehukasvit

Suku	Laji
PALKOKASVIT	
<i>Astragalus</i>	<i>chinensis, cicer, arenarius</i>
<i>Canavalia</i>	<i>ensiformis</i>
<i>Coronilla</i>	<i>varia</i>
<i>Hedysarum</i>	<i>coronarum</i>
<i>Lathyrus</i>	<i>cicera, ciliolatus, hirsutus, ochrus, odoratus, sativus</i>
<i>Lespedeza</i>	<i>cuneata, striata, stipulacea</i>
<i>Lotus</i>	<i>corniculatus, subbiflorus, uliginosus</i>
<i>Lupinus</i>	<i>albus, angustifolius, luteus</i>
<i>Medicago</i>	<i>arborea, falcata, sativa, scutellata, rigidula, truncatula</i>
<i>Melilotus</i>	<i>albus, officinalis</i>
<i>Onobrychis</i>	<i>viciifolia</i>
<i>Ornithopus</i>	<i>sativus</i>
<i>Prosopis</i>	<i>affinis, alba, chilensis, nigra, pallida</i>
<i>Pueraria</i>	<i>phaseoloides</i>
<i>Trifolium</i>	<i>alexandrinum, alpestre, ambiguum, angustifolium, arvense, agrocicerum, hybridum, incarnatum, pratense, repens, resupinatum, rueppellianum, semipilosum, subterraneum, vesiculosum</i>
HEINÄKASVIT	
<i>Andropogon</i>	<i>gayanus</i>
<i>Agropyron</i>	<i>cristatum, desertorum</i>
<i>Agrostis</i>	<i>stolonifera, tenuis</i>
<i>Alopecurus</i>	<i>pratensis</i>
<i>Arrhenatherum</i>	<i>elatius</i>
<i>Dactylis</i>	<i>glomerata</i>
<i>Festuca</i>	<i>arundinacea, gigantea, heterophylla, ovina, pratensis, rubra</i>
<i>Lolium</i>	<i>hybridum, multiflorum, perenne, rigidum, temulentum</i>
<i>Phalaris</i>	<i>aquatica, arundinacea</i>
<i>Phleum</i>	<i>pratense</i>
<i>Poa</i>	<i>alpina, annua, pratensis</i>
<i>Tripsacum</i>	<i>laxum</i>
MUUT	
REHUKASVIT	
<i>Atriplex</i>	<i>halimus, nummularia</i>
<i>Salsola</i>	<i>vermiculata</i>

LIITE II

1 osa

VÄLIMIESMENETTELY

1 artikla

Kantajana oleva osapuoli ilmoittaa sihteerille, että riidan osapuolet saattavat riidan 22 artiklan mukaisesti välimiesmenettelyyn. Ilmoituksessa mainitaan välimiesmenettelyyn saatettavan riidan kohde sekä erityisesti ne tämän sopimuksen artikkelit, joiden tulkinnasta tai soveltamisesta on kysymys. Jos riidan osapuolet eivät pääse yksimielisyyteen riidan kohteesta ennen kuin välimiesosoikeuden puheenjohtaja on nimetty, välimiesosoikeus määrittelee riidan kohteen. Sihteerin toimittamien saadut tiedot kaikille tämän sopimuksen sopimuspuolille.

2 artikla

1. Jos riidassa on kaksi osapuolta, välimiesosoikeudessa on kolme jäsentä. Kumpikin riidan osapuolista nimeää yhden välimiehen, ja näiden nimetyt välimiehet nimeävät yhdessä kolmannen, joka toimii välimiesosoikeuden puheenjohtajana. Viimeksi mainittu välimies ei saa olla kummankaan riidan osapuolena olevan valtion kansalainen, hänellä ei saa olla pysyvää asuinpaikkaa kummankaan riidan osapuolen alueella, hän ei saa olla kummankaan riidan osapuolen palveluksessa eikä hän ole saanut käsitellä asiaa missään ominaisuudessa.
2. Jos riidan osapuolina on enemmän kuin kaksi sopimuspuolta, samaa etua ajavat osapuolet nimeävät yhdessä yhden välimiehen.
3. Vapautunut välimiehen paikka täytetään noudattamalla samaa menettelytapaa kuin alkuperäisessä nimeämisessä.

3 artikla

1. Jos välimiesosoikeuden puheenjohtajaa ei ole nimetty kahden kuukauden kuluessa siitä, kun kaksi muuta välimiestä on nimetty, FAO:n pääjohtaja nimeää puheenjohtajan jonkin riidan osapuolen pyynnöstä pyyntöä seuraavan kahden kuukauden aikana.
2. Jos toinen riidan osapuolista ei kuuden kuukauden kuluessa pyynnön vastaanottamisesta ole nimennyt välimiestä, toinen osapuoli voi ilmoittaa asiasta FAO:n pääjohtajalle, joka suorittaa nimeämisen seuraavan kahden kuukauden aikana.

4 artikla

Välimiesosoikeus antaa päätöksensä tämän sopimuksen määräysten sekä kansainvälisen oikeuden mukaisesti.

5 artikla

Jolleivät riidan osapuolet toisin päätä, välimiesosoikeus päättää itse menettelytapasäännöistään.

6 artikla

Välimiesoikeus voi riidan osapuolen pyynnöstä suosittaa välttämättömiä väliaikaisia turvaamistoimia.

7 artikla

Riidan osapuolet helpottavat välimiesoikeuden työtä ja käyttävät erityisesti kaikkia mahdollisia keinoja, jotta se

- a) saa käyttöönsä kaikki asiaankuuluvat asiakirjat, tiedot ja apuvälineet; sekä
- b) voi tarvittaessa kutsua todistajia tai asiantuntijoita kuultavaksi.

8 artikla

Riidan osapuolet ja välimiehet ovat velvollisia pitämään salassa sellaiset tiedot, jotka niille luottamuksellisesti annetaan välimiesmenettely aikana.

9 artikla

Jollei välimiesoikeus asian erityisistä olosuhteista johtuen toisin päättä, riidan osapuolet jakavat välimiesmenettelystä aiheutuvat kustannukset tasan. Välimiesoikeus pitää kirjaa kaikista kuluistaan ja esittää niistä riidan osapuolille lopullisen selvityksen.

10 artikla

Sopimuspuoli, jolla on valvottavanaan sellainen riidan kohteeseen liittyvä oikeudellinen etu, johon välimiesoikeuden päätös voi vaikuttaa, voi välimiesoikeuden suostumuksella olla väliintulijana välimiesmenettelyssä.

11 artikla

Välimiesoikeus voi kuulla riidan kohteesta välittömästi syntyviä vastavaateita ja antaa niistä päätöksiä.

12 artikla

Välimiesoikeuden päätökset tehdään sekä menettelytavan että asiasisällön osalta sen jäsenten äänten enemmistöllä.

13 artikla

Jos riidan osapuoli ei saavu välimiesoikeuteen tai ei aja asiaansa, toinen osapuoli voi pyytää välimiesoikeutta jatkamaan menettelyä ja antamaan päätöksensä. Osapuolen poissaolo tai asiaansa ajamatta jättäminen ei ole este välimiesmenettelylle. Ennen lopullisen päätöksen antamista välimiesoikeuden on varmistettava, että vaade on sisällöllisesti ja oikeudellisesti perusteltu.

14 artikla

Välimiesoikeus antaa lopullisen päätöksensä viiden kuukauden kuluessa päivästä, jona sen kaikki jäsenet on valittu, jollei se katso tarpeelliseksi jatkaa määräaikaa enintään viidellä kuukaudella.

15 artikla

Välimiesoikeuden lopullinen päätös koskee ainoastaan riidan kohdetta, ja siihen liitetään perustelut. Se sisältää osallistuneiden jäsenten nimet ja lopullisen päätöksen antopäivän. Välimiesoikeuden jäsen voi myös liittää lopulliseen päätökseen eriävän mielipiteensä.

16 artikla

Päätös sitoo riidan osapuolia. Siitä ei voi valittaa, elleivät riidan osapuolet ole etukäteen sopineet valitusmenettelystä.

17 artikla

Jompikumpi riidan osapuolista voi antaa välillään syntyneen erimielisyyden lopullisen päätöksen tulkinnasta tai täytäntöönpanotavasta päätöksen antaneen välimiesoikeuden ratkaistavaksi.

2 osa

SOVITTELU

1 artikla

Jos riidan osapuoli sitä pyytää, perustetaan sovittelulautakunta. Jolleivät osapuolet toisin pääätä, lautakuntaan kuuluu viisi jäsentä, joista kumpikin riidan osapuoli nimeää kaksi, ja nämä neljä jäsentä nimeävät puheenjohtajan.

2 artikla

Jos riidan osapuolina on enemmän kuin kaksi sopimuspuolta, samaa etua ajavat riidan osapuolet nimeävät lautakunnan jäsenensä yhteisestä sopimuksesta. Jos kahdella tai useammalla riidan osapuolella on eri edut valvottavanaan tai niiden kesken syntyy erimielisyyttä siitä, onko niiden etu yhteinen, ne nimeävät jäsenensä erikseen.

3 artikla

Jos kahden kuukauden kuluessa päivästä, jona sovittelulautakunnan perustamista on pyydetty, jotain jäsentä ei vielä ole nimetty, FAO:n pääjohtaja voi pyynnön esittäneen riidan osapuolen pyynnöstä nimittää puuttuvan jäsenen kahden kuukauden kuluessa siitä, kun tämä toinen pyyntö on esitetty.

4 artikla

Jos sovittelulautakunnan puheenjohtajaa ei ole valittu kahden kuukauden kuluessa siitä, kun viimeinen muista lautakunnan jäsenistä on nimetty, FAO:n pääjohtaja voi jonkin riidan osapuolen pyynnöstä nimetä puheenjohtajan seuraavan kahden kuukauden kuluessa.

5 artikla

Sovittelulautakunnan päätökset tehdään sen jäsenten äänten enemmistöllä. Se päättää omista menettelytavoistaan, elleivät riidan osapuolet toisin sovi. Se esittää riidan ratkaisuehdotuksen, jota osapuolet harkitsevat vilpittömässä mielessä.

6 artikla

Sovittelulautakunnan toimivallasta syntyvät erimielisyydet ratkaisee lautakunta.